

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 lipca 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne J. N. jako pracownika u płatnika składek Miejskiego Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne za miesiące od sierpnia 2004 r. do lutego 2005 r., od kwietnia 2005 r. do września 2005 r., od listopada 2005 r. do stycznia 2006 r., od kwietnia 2006 r. do listopada 2006 r.; stanowią kwoty wskazane w decyzji. W uzasadnieniu organ rentowy argumentował, że w okresach objętych decyzją J. N. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę przez płatnika składek - Miejskie Przedsiębiorstwo (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. [dalej MPK – Ł.] i z tego tytułu został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, a nadto na podstawie umów zlecenia zawartych ze Związkiem Zawodowym (...) w Ł. świadczył pracę na rzecz własnego pracodawcy tj. MPK – Ł.. Jak ustalił organ rentowy od przychodów osiągniętych z tytułu wykonywania tych umów, w okresach podanych w decyzji, pracodawca nie deklarował składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, ale deklarował jedynie składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne od przychodów osiągniętych z tytułu stosunku pracy (decyzja w aktach ZUS)

W odwołaniu od powyższej decyzji płatnik składek - Miejskie Przedsiębiorstwo (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. wniósł o jej zmianę i stwierdzenie, że nie jest płatnikiem składek J. N. z tytułu umów cywilnoprawnych zawartych ze Związkiem Zawodowym (...) w Ł., a przychodu z tych umów nie uwzględnia się w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy łączącego te osoby z MPK – Ł.. Ponadto wniósł o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych. (odwołanie od decyzji – k. 2-5 akt VIII U 4801/13)

Odpowiadając na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wniósł o ich oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, podtrzymując dotychczasową argumentację. (odpowiedzi na odwołania – k. 8-10 akt VIII U 4801/13)

Zainteresowany (...) Związek Zawodowy (...) w Ł. wniósł o oddalenie odwołań i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (oświadczenie pełnomocnika związku zawodowego e-protokół z dnia 18 listopada 2014 r. 00:10:08).

Zainteresowany J. N. zmarł w dniu 7 lipca 2014 r. (odpis aktu zgonu k. 111)

Wyrokiem z dnia 2 grudnia 2014 roku Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie o sygn. akt VIII U 4800/13 oddalił odwołania Miejskiego Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł., w tym dotyczące decyzji nr (...) obejmującej J. N. i zasądził od skarżącego oraz od (...) Związku Zawodowego (...) na rzecz organu rentowego kwoty po 300 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. (wyrok k 114-115)

Rozpoznając apelację Miejskiego Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. od powyższego wyroku Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 20 października 2015 roku uchylił zaskarżony wyrok w części dotyczącej podstawy wymiaru składek dla J. N. znosząc postępowanie przed sądem pierwszej instancji od dnia 7 lipca 2014 roku i przekazał sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łodzi, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za drugą instancję. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd ten wskazał, że w związku ze śmiercią J. N. w toku procesu przed sądem pierwszej instancji koniecznym było ustalenie kręgu osób uprawnionych do renty rodzinnej po zmarłym celem powiadomienia o terminie rozprawy poprzedzającej wydanie wyroku, a brak takich działań skutkowało nieważnością postępowania. (wyrok k 210, uzasadnienie k 213-237)

Uprawniona do renty rodzinnej po zmarłym zainteresowanym J. I. N. nie zajęła żadnego stanowiska w sprawie. (bezsporne)

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W spornych okresach zainteresowany - zmarły J. N. był pracownikiem płatnika składek - Miejskiego Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.

MPK – Ł. zawarło ze Związkiem Zawodowym (...) w Ł. następujące umowy o świadczenie usług:

- z dnia 6 lutego 2004 r. na czas określony do dnia 31 marca 2005 r., której przedmiotem było kierowanie pojazdami komunikacji miejskiej należącymi do MPK – Ł. oraz wykonywanie innych czynności związanych z obsługą pojazdów zgodnie z wymaganiami i zaleceniami MPK – Ł.,
- z dnia 23 marca 2005 r. na czas określony tzn. na okres 3 lat, której przedmiotem było kierowanie pojazdami komunikacji miejskiej należącymi do MPK – Ł., zgodnie z wymaganiami i zaleceniami, włącznie z wykonywaniem innych czynności bezpośrednio i nierozzerwalnie związanych z kierowaniem pojazdami komunikacji miejskiej,
- z dnia 30 maja 2007 r. na czas określony 12 miesięcy, której przedmiotem było kierowanie pojazdami komunikacji miejskiej należącymi do MPK – Ł. zgodnie z wymaganiami i zaleceniami, włącznie z wykonywaniem innych czynności bezpośrednio i nierozzerwalnie związanych z kierowaniem pojazdami komunikacji miejskiej,
- z dnia 14 kwietnia 2008 r. na czas określony tj. 36 miesięcy od dnia 30 maja 2008 r., której przedmiotem było kierowanie pojazdami komunikacji miejskiej należącymi do MPK – Ł. zgodnie z wymaganiami i zaleceniami włącznie z wykonywaniem innych czynności bezpośrednio i nierozzerwalnie związanych z kierowaniem pojazdami komunikacji miejskiej.

Załączniki do przedmiotowych umów w postaci instrukcji dla kierujących pojazdami komunikacji miejskiej oraz ramowych instrukcji stosowania kart eksploatacyjnych, wprost odnosiły się do obowiązujących u płatnika składek przepisów wewnętrznych. Płatnik składek uregulował wynagrodzenie na rzecz Związku Zawodowego (...) w Ł. w wysokości ustalonej przez strony w paragrafie 4 wyżej wymienionych umów, zgodnie z fakturami wystawionymi przez Związek (dokumenty w aktach kontroli ZUS).

Zgodnie z wymienionymi umowami Związek Zawodowy (...) w Ł. przekazywał co miesiąc do MPK – Ł. wykaz wszystkich osób zgłaszających chęć podjęcia pracy „z wolnego” na podstawie umowy o wykonywanie obowiązków służbowych prowadzącego pojazd komunikacji miejskiej. W wykazach tych oprócz imienia i nazwiska kierującego pojazdami komunikacji miejskiej należącymi do MPK – Ł. podawano także numer służbowy pracownika płatnika składek, a od 2007 roku także numery zawieranych z pracownikami umów zlecenia. Przedmiotowe wykazy były przekazywane raz w miesiącu do Kierownika D. P. MPK – Ł. (dokumenty w aktach kontroli ZUS).

W celu realizacji tych umów Związek Zawodowy (...) w Ł. zawierał umowy zlecenia z kierowcami i motorniczymi tramwajów zatrudnionymi w spornych okresach przez płatnika składek na podstawie umowy o pracę. Wśród pracowników, z którymi Związek Zawodowy (...) w Ł. zawarł umowy zlecenia był m.in. zainteresowany J. N. (bezsporne).

W spornych okresach sposób wykonywania przez zainteresowanego pracy na podstawie umowy o pracę i umów zlecenia był identyczny. Umowy zlecenia były wykonywane przez zainteresowanego pod kierownictwem dyspozytora, który był pracownikiem płatnika składek, zgodnie z grafikami. Rozliczenie wynagrodzenia za wykonanie umów zlecenia łączących w spornych okresach zainteresowanego ze Związkiem Zawodowym (...) w Ł. było obliczane według stawki godzinowej i zostało mu wypłacone przez Związek Zawodowy. Czynności te zainteresowany wykonywał na sprzęcie należącym do MPK – Ł., zgodnie z obowiązującą w MPK – Ł. instrukcją dla kierujących pojazdami komunikacji miejskiej oraz był zobowiązany do przestrzegania i stosowania się do wewnętrznych przepisów obowiązujących w MPK – Ł. (dokumenty w aktach kontroli ZUS, zeznania zainteresowanego T. N. zam. przy ul. (...)-protokół z dnia 18 listopada 2014 r. 00:12:45 w zw. z 00:48:34, zeznania zainteresowanego E. N. e-protokół z dnia 18 listopada 2014 r. 00:24:30 w zw. z 00:45:00, zeznania świadka E. K. e-protokół z dnia 18 listopada 2014 r. 00:33:42).

Wszystkie godziny pracy przekraczające ustawowy czas pracy opłacane były przez tzw. „spółdzielnię” czyli związek zawodowy (okoliczność bezsporna).

Przy pracy na rzecz MPK oraz Związku Zawodowego procedura przy wystąpieniu szkody była taka sama (okoliczność bezsporna).

Zatrudnienie pracowników w tej formie było wynikiem kalkulacji finansowej. Za pracę w godzinach nadliczbowych MPK musiałoby zapłacić więcej, niż zatrudniając pracowników w oparciu o umowy zlecenia (okoliczność bezsporna).

Płatnik składek w spornych okresach naliczył i rozliczył za zainteresowanego składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych jedynie z tytułu umowy o pracę. Odwołujący nie naliczył i nie rozliczył za tego zainteresowanego składek na te ubezpieczenia od wynagrodzeń wypłacanych mu z tytułu umów zlecenia jakie zawarł ze Związkiem Zawodowym (...) w Ł. (bezsporne).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po przeprowadzeniu postępowania kontrolnego w dniach od 7 stycznia 2013 r. do 1 marca 2013 r., wydał zaskarżone decyzje, w których stwierdził, że łączne przychody osiągnięte przez zainteresowanych u odwołującego płatnika w spornych okresach, o których mowa w kwestionowanych decyzjach, stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tj. emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Emerytur Pomostowych u płatnika składek MPK – Ł. w przypadku m.in. zainteresowanego J. N. stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tj. emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne (decyzje w aktach organu rentowego dotyczących zainteresowanych).

Uprawnioną do renty rodzinnej po zmarłym zainteresowanym J. N. jest jego żona - I. N.. (bezsporne)

Powyższych ustaleń Sąd dokonał na podstawie wyżej powołanych dokumentów, a także zeznań przesłuchanych w sprawie świadka i zainteresowanych, uznając je za wiarygodne i wystarczające do poczynienia przedmiotowych ustaleń. Zeznanie świadków oraz zainteresowanych wzajemnie ze sobą korelowały, tworząc razem ze zgromadzonymi dokumentami spójną, logiczną całość. Dodać należy, że powołane dokumenty nie były kwestionowane w toku postępowania przez żadną ze stron a Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw, ażeby z urzędu zakwestionować ich wartość dowodową w sprawie.

Sąd pragnie zaznaczyć, iż znaczna część dokumentów i okoliczności w niniejszej sprawie jest mu wiadoma z urzędu ze względu na wcześniej toczące się sprawy z odwołań MPK-Ł. od decyzji organu rentowego w przedmiocie zapłaty składek za pracowników zatrudnionych na podstawie umowy zlecenia przez związek zawodowy, których jest ponad 1600.

Podkreślenia wymaga fakt, iż strona odwołująca się nie kwestionowała faktu zawarcia umowy między MPK-Ł. a (...) Związkiem Zawodowym (...) w Ł.. Nie kwestionowała też faktu, iż związek zawodowy zawierał umowy z kierowcami autobusów oraz motorniczymi, jak również tego, że byli to pracownicy spółki (oświadczenie pełnomocnika wnioskodawcy e-protokół z dnia 18 listopada 2014 r. 00:39:50).

Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, który miałby się wypowiedzieć w kwestii ustalenia wysokości podstawy wymiaru składek przez organ rentowy, ponieważ wiedza specjalistyczna jest w tej materii zbędna (wniosek dowodowy zawarty w odwołaniu w pkt 6 k. 3). Nowe podstawy wymiaru składek, ustalone decyzjami ZUS, zostały obliczone przez proste zsumowanie wynagrodzeń zainteresowanych pracowników z umowy o pracę zawartej z MPK-Ł. oraz z umów zlecenia zawartych ze związkiem zawodowym.

Sąd oddalił również wniosek dotyczący wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, czy art. 8 ust. 2a oraz 18 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a w szczególności obowiązek uwzględnienia w podstawie ich wymiaru przychodu uzyskanego przez ubezpieczonego z tytułu umów o charakterze cywilnoprawnym zawartych z innym niż ten pracodawca podmiotem, są zgodne art. 2 Konstytucji, w szczególności czy czynią zadość wynikającej

z niego zasadzie prawidłowej legislacji, a także zasadzie budzenia zaufania obywateli do organów państwowych oraz zasadzie pewności i określoności prawa (wniosek dowodowy zawarty w odwołaniu w pkt 7 k. 3). W uznaniu Sądu, nie ulega wątpliwości iż wymienione artykuły są zgodne z ustawą zasadniczą, ponieważ dotyczą one sytuacji gdy zleceniobiorca wykonuje zlecenie na rzecz swojego pracodawcy, z czego wynika iż pracodawca ma pełną świadomość co do formy prawnej dodatkowego zatrudnienia swojego pracownika i zdaje sobie sprawę albo z łatwością może się dowiedzieć o wysokości uzyskiwanego przez niego wynagrodzenia z innego niż umowa o pracę tytułu. Nie chodzi zatem o nałożenie obowiązku rozliczania przez płatnika dochodów pracownika z nieznanymi pracodawcy źródeł, lecz wyłącznie takich które mają bezpośredni związek z wykonywaną na jego rzecz pracą.

Strona skarżąca podniosła, że kwestionuje wyliczenia składek dokonane przez organ rentowy ze względu na ograniczenie się organu rentowego wyłącznie do wskazania podstawy ich wyliczenia, przerzucając na płatnika obowiązek wyliczenia i weryfikowania wskazanych w decyzji wyliczeń, zatem wskazała, że nie kwestionuje zasady tylko wysokość. W ocenie Sądu, jako że do obowiązków płatnika należy dokładne obliczenie wysokości należnych składek, to wystarczające dla prawidłowego dopełniania obowiązku składkowego jest podanie płatnikowi podstawy wymiaru składek. Ponieważ płatnik ma wiedzę na temat kwot stanowiących podstawę wymiaru składek wynikającą z jego wynagrodzeń, a podstawy wymiaru składek wynikające z umów zlecenia zostały wskazane, wystarczające jest dodanie tych dwóch wartości aby uzyskać wskazaną w decyzjach podstawę wymiaru składek. Niezależnie od powyższego pełnomocnik ZZ przedstawił także wysokości wynagrodzeń zainteresowanych z tytułu umów zlecenia, co także nie było kwestionowane przez stronę odwołującą /k.64-88/, a i sposób wyliczenia został wskazany przez organ rentowy w piśmie procesowym z dnia 30 października 2014 r. /k.28-36/, natomiast wysokość składek na konkretne ubezpieczenia wynika z przepisów prawa, zaś strona odwołująca była reprezentowana przez profesjonalistę, zatem nie może się zasłaniać nieznaną sobie prawem.

W ocenie sądu wszystkie wnioski dowodowe zmierzały jedynie do zbędnego wydłużenia postępowania. Pamiętać należy, iż obie umowy tak o pracę jak i zlecenia świadczone były ostatecznie na rzecz odwołującego się, na jego terenie i pod kierownictwem jego pracowników. Nie dość na tym – to pracownicy wnioskodawcy wskazywali zapotrzebowanie na liczbę godzin oraz ustalali grafiki. Argumenty podnoszone zatem przez wnioskodawcę uznać należy jedynie za wymówkę mającą na celu uniknięcie odpowiedzialności za swoje zachowanie.

Wyliczenia organu rentowego mogłyby zostać zakwestionowane przez odwołującego się tylko w sytuacji gdyby po sprawdzeniu choćby wrywkowo wyliczeń ZUS był w stanie wskazać błędy. Ogólne ich zakwestionowanie przy znanych zmiennych i sposobie liczenia nie zasługuje nawet na większą uwagę sądu.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne.

Na wstępie zauważyć należy, że decyzja o objęciu określonym tytułem ubezpieczenia społecznego, jak również decyzja ustalająca podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne ma charakter decyzji deklaratoryjnej, albowiem stwierdza jedynie zaistnienie stanu prawnego zgodnego z przepisami prawa ubezpieczeń społecznych. Na kształt decyzji dotyczącej ubezpieczenia wpływa tym samym jedynie fakt istnienia bądź nieistnienia tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, a w drugim przypadku – istnienie takiej sytuacji faktycznej, która odpowiada konkretnemu przepisowi regulującemu podstawę wymiaru składki.

W myśl art.8 ust.1, ust.2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 205 z 2009 roku, poz.1585 ze zm.) za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy a także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Stosownie do treści przepisu art.4 pkt 2a ustawy systemowej płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne jest pracodawca – w stosunku do pracowników i osób odbywających służbę zastępczą oraz jednostka organizacyjna lub osoba fizyczna pozostająca z inną osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi. W świetle powyższego przepisu składki na ubezpieczenie społeczne za pracownika (art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej) odprowadza pracodawca, a za zleceniobiorcę/osobę świadczącą usługi (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej) zleceniodawca.

Stosownie do treści przepisów art.18 ust. 1 i ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. Nr 161,poz.1106 ze zm.) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych osiągniany przez pracowników u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z wyjątkiem składników wynagrodzenia wymienionych w § 2 powołanego wyżej rozporządzenia.

Zgodnie zaś z dyspozycją przepisu art.18 ust.1a powołanej ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w przypadku osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia, jeżeli umowę taką zawarły z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonują pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostają w stosunku pracy w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe uwzględnia się również przychód z tytułu umowy zlecenia.

Stosownie do treści art.20 ust.1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Zgodnie z treścią art.23 ust.1 , ust.6 i ust.7 ustawy z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz. U z 2003 roku, Nr 45, poz. 391 ze zm.) do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których mowa w art.9 ust.1 pkt 1 lit. a, d-i i pkt 2a i 10, stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób, z zastrzeżeniem ust. 6, 7 i 10. Przy ustalaniu podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których mowa w ust. 1, nie stosuje się wyłączeń wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną oraz nie stosuje się ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, potrąconych przez płatników ze środków ubezpieczonego, zgodnie z przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych.

Ponadto stosownie do art.81 ust. 1, ust.5 i ust.6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 164 z 2008 roku, poz. 1027 ze zm.) do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne pracowników stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób. Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, potrąconych przez płatników ze środków ubezpieczonego, zgodnie z przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych. Przy ustalaniu podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne, nie stosuje się wyłączeń wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną.

Natomiast stosownie do treści przepisu art.36 ust.1 i 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U Nr 237, poz. 1656 ze zm.) stopa składki na Fundusz Emerytur Pomostowych ((...)) wynosi 1,5 % podstawy wymiaru, przy czym podstawę wymiaru składki na (...) stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, określona w art. 18 ust. 1-2 i ust. 8 oraz w art. 21 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Z kolei zgodnie z treścią art. 37 ust. 1. w/w ustawy składkę na (...) oblicza, rozlicza i opłaca co miesiąc płatnik składek. Składkę na (...) płatnik składek rozlicza w deklaracji rozliczeniowej, o której mowa w art. 46 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (ust.2 art. 37). Zgodnie z treścią ustępu 3 art. 37 cyt. ustawy składkę na (...) płatnik

składek opłaca w terminie określonym w art. 47 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dla opłacania składek na ubezpieczenia społeczne.

Zdaniem Sądu Okręgowego, przedmiotem rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie było ustalenie, czy wobec zmarłego zainteresowanego J. N., zatrudnionego w MPK - Ł. na podstawie umowy o pracę i wykonującego zlecenie zgodnie z umowami zawartymi przez niego ze Związkiem Zawodowym (...) w Ł. ma zastosowanie przepis art.8 ust.2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2007 r. Nr, 11 poz. 74 ze zm.).

Jednocześnie Sąd zważył, że mimo, iż z wykładni funkcjonalnej powołanego wyżej przepisu wynika, że art.8 ust.2a ustawy systemowej, rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych, to jednak przepis ten, w szczególności w zakresie dotyczącym „wykonywania pracy na podstawie umów cywilnoprawnych przez osobę, która umowę taką zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy” nie może być interpretowane w całkowitym oderwaniu od przepisów kodeksu pracy.

Badając stanowiska zajęte przez strony w niniejszym postępowaniu Sąd Okręgowy miał też na względzie, że choć teza uchwały Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r. (I UZP 6/09, OSNP 2010/3-4/46), powołana przez organ rentowy - w oderwaniu od jej uzasadnienia – wskazywałaby, co prawda na objęcie pracodawcy obowiązkiem zapłacenia składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe pracownika w każdej sytuacji, gdy pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią, to jednak w uzasadnieniu tej uchwały, podobnie jak w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 lutego 2010 r. (I UK 259/09, LEX nr 585727) Sąd Najwyższy zawarł sugestię, iż art.8 ust.2a ustawy systemowej ma odniesienie „do pracy wykonywanej na rzecz pracodawcy” powiązanej funkcjonalnie i miejscowo.

Przypomnieć w tym miejscu wypada, że przepis art.8 ust.2a ustawy systemowej został dodany przez art.1 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 110, poz. 1256) i obowiązuje od dnia 30 grudnia 1999 r. Przepis art.8 ust.2a ustawy systemowej wprowadził wyjątek od reguły przyjętej w art.9 ust.1 ustawy systemowej, że umowa zlecenia jest zwolniona z obowiązku ubezpieczenia społecznego w sytuacji, gdy występuje u tej samej osoby obok umowy o pracę. Wolą ustawodawcy było objęcie ubezpieczeniem tej grupy osób, z którymi pracodawca zawierał umowy cywilnoprawne celem uniknięcia ponoszenia zwiększonych kosztów, np. w związku z pracą w godzinach nadliczbowych. Wykładnia funkcjonalna, w uznaniu Sąd Okręgowego, wskazuje na to, że przepis art.8 ust.2a ustawy systemowej dotyczy co do zasady takiej pracy wykonywanej na podstawie umowy cywilnoprawnej na rzecz pracodawcy, która mogłaby być świadczona przez jej wykonawcę w ramach stosunku pracy z tym pracodawcą, z tym, że musiałby on wówczas przestrzegać przepisów o godzinach nadliczbowych, powierzeniu pracownikowi do wykonywania pracy innej niż umówiona (art.42 § 4 k.p.) i innych ograniczeń i obciążeń wynikających z przepisów prawa pracy.

Podkreślić należy, iż celem tego przepisu było objęcie ochroną pracowników, którzy na rzecz swojego pracodawcy wykonywali inne czynności, niż wynikające z umowy o pracę, na podstawie umowy cywilno – prawnej. Przepis ten nie miał dotyczyć, w sposób bezpośredni, sytuacji z jaką mamy do czynienia w niniejszej sprawie, bowiem zachowanie pracodawcy polegające na zatrudnieniu swoich pracowników przy wykonywaniu tych samych czynności co na podstawie umowy o pracę, w oparciu o umowy cywilno-prawne w celu uniknięcia obowiązku wypłaty wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, jako działanie zmierzające do obejścia prawa w ogóle nie podlega ochronie.

Na mocy art.58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

Z całym naciskiem wskazać należy, iż nie zasługuje na ochronę prawną strategia kadrowo-płacowa MPK-Ł. mająca w na celu obniżenie kosztów pracy poprzez oczywiste naruszenie uprawnień pracowników do wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych. Nie ulega wątpliwości, iż swym działaniem płatnik naruszył przepis art.151¹ k.p., zgodnie z którym pracownik za pracę w godzinach nadliczbowych powinien mieć wypłacane wynagrodzenie w wysokości 150%

lub 200% stawki godzinowej. Jednak nie dość, że MPK-Ł. naruszyło przepisy kodeksu pracy, to również uchybiło obowiązkowi składkowemu. Za godziny pracy świadczone na podstawie umów zlecenia zawartych z zainteresowanym związkiem zawodowym wnioskodawca nie odprowadził żadnych składek, jednocześnie wynagradzając pracowników wedle ich normalnej stawki. A zatem w niniejszej sprawie koszt pracy każdej nadgodziny był dla MPK-Ł. nawet niższy niż godziny pracy w ramach normalnego czasu pracy, bowiem stawka dla pracownika była identyczna a dodatkowo płatnik unikał obowiązku składkowego. Sąd nie ma wątpliwości iż było to zamierzone omijanie przepisów prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych.

Sąd jedynie na marginesie pragnie zauważyć, iż w sytuacji, w której wnioskodawca dążył do uniknięcia wypłaty wynagrodzenia według stawki nadliczbowej, wystarczające było zatrudnienie przez skarżącego nowych pracowników, co na (...) rynku pracy nie powinno stanowić trudności. Natomiast w żadnym wypadku nie jest dopuszczalne ominięcie zobowiązań składkowych.

Przesłanką decydującą o uznaniu za pracownika osoby świadczącej w ramach umowy zlecenia pracę na rzecz swojego pracodawcy, jest to, że w ramach takiej umowy, wykonuje faktycznie pracę dla swojego pracodawcy przez co uzyskuje on rezultaty jej pracy. Ustawodawca używając w art.8 ust.2a ustawy systemowej zwrotu „działać na rzecz” posłużył się nim w innym znaczeniu, niż w języku prawa, w którym działanie „na czyją rzecz” może się odbywać w wyniku istnienia określonej więzi prawnej (stosunku prawnego). Stosunkiem prawnym charakteryzującym się działaniem na rzecz innego podmiotu jest stosunek pracy, do którego istotnych cech należy działanie na rzecz pracodawcy (art.22 k.p.). Również wykonujący zlecenie „działa na rzecz zleceniodawcy” (art.734 i n. k.c.).

W przepisie art.8 ust.2a ustawy systemowej zwrot ten opisuje sytuację faktyczną, w której należy zastosować konstrukcję uznania za pracownika. Jest nią istnienie trójkąta umów, tzn. po 1) umowy o pracę, po 2) umowy zlecenia między pracownikiem, a osobą trzecią i po 3) umowy o świadczenie usług między pracodawcą i zleceniodawcą. Pracodawca w wyniku umowy zawartej ze zleceniodawcą przyjmuje w ostatecznym rozrachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy przez zleceniobiorców, przy czym następuje to w wyniku zawarcia umowy zlecenia/ świadczenia usług z osobą trzecią oraz zawartej umowy cywilnoprawnej między pracodawcą i zleceniodawcą (vide I. J. - J. „Konstrukcja uznania za pracownika w prawie ubezpieczenia społecznego”, (...) 2011/8/22-28).

W świetle powyższego należy podkreślić, że nie ma żadnych podstaw, aby zastosowanie przepisu art.8 ust.2a ustawy systemowej, ograniczać tylko do sytuacji, gdy pracodawca zatrudnia swojego pracownika równolegle na podstawie umowy cywilnoprawnej.

Konsekwencją konstrukcji uznania za pracownika jest konieczność opłacania przez pracodawcę składki na ubezpieczenie społeczne za osobę, z którą została zawarta umowa zlecenia, tak jak za pracownika. Stosownie do przepisu art. 32 ustawy systemowej, pracodawcę obciąża zatem także obowiązek poboru i odprowadzenia do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składki na ubezpieczenie zdrowotne za osobę „uznaną za pracownika”.

Bezsporne jest, iż zmarły zainteresowany J. N. w spornych okresach, w ramach umowy o pracę zawartej z MPK - Ł., pracował jako osoby kierujące pojazdami komunikacji miejskiej i równolegle, w ramach umów zlecenia ze Związkiem Zawodowym (...) w Ł., świadczył w MPK - Ł. tożsame usługi przy czym - co istotne - kierował pojazdami komunikacji miejskiej należącymi do płatnika składek, w swoim umundurowaniu, zaś jak zgodnie zeznali zainteresowani i świadek zgłoszony przez stronę odwołującą, jego zatrudnienie na umowę o pracę i ze zlecenia niczym się nie różniło, jeśli chodzi o charakter wykonywanych czynności.

Poza sporem pozostaje i to, że pracodawcę ze zleceniodawcą, w spornych okresach łączyły umowy o świadczeniu usług przewozowych, na mocy których Związek Zawodowy (...) w Ł. miał zapewnić odwołującemu kierowanie pojazdami komunikacji miejskiej należącymi do płatnika oraz wykonywanie innych czynności związanych z obsługą pojazdów zgodnie z wymaganiami i zaleceniami MPK - Ł..

Zgromadzony materiał dowodowy pozwolił Sądowi Okręgowemu ustalić w sposób jednoznaczny, że zainteresowany wykonywał swoje zlecenia zgodnie z wykazami dostarczonymi raz w miesiącu przez Związek Zawodowy płatnikowi

składek, w których kierujący pojazdami byli wskazani z imienia i nazwiska, a od 2007 r. także podawano ich numer służbowy, przy czym odbywało się to w miejscu i czasie zgodnie z grafikami, a nadto zainteresowany zobowiązany był przez cały ten czas w ramach umów zlecenia stosować się do wewnętrznych przepisów jakie obowiązywały w MPK – Ł..

Sytuacja ta niewątpliwie, w ocenie Sądu Okręgowego, wyczerpuje dyspozycję przepisu art.8 ust.2a ustawy systemowej, a skoro tak, to stosownie do wcześniejszych rozważań, pracodawca jest również płatnikiem składek na ubezpieczenie zdrowotne zmarłego zainteresowanego z tytułu umów o współpracy w świadczeniu usług przewozowych zawartych ze Związkiem Zawodowym (...) w Ł..

Podkreślić należy, iż stosownie do przepisu art.66 ust.1 pkt 1a ustawy, obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi lub ubezpieczeniem społecznym rolników, które są pracownikami w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Przy czym, w myśl przepisu art.69 ust.1 ustawy, obowiązek ten powstaje i wygasa w terminach określonych w przepisach o ubezpieczeniach społecznych. Przepis art.66 ust.1 pkt 1a „przenosi” zatem na grunt przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. konstrukcję uznania za pracownika unormowaną przepisem art. 8 ust 2a ustawy systemowej. Brak odrębnego uregulowania w tej ustawie (w szczególności w przepisach art. 85-86), kto jest płatnikiem składek na ubezpieczenie zdrowotne osoby uznanej za pracownika (w rozumieniu art. 8 ust 2a ustawy systemowej), należy odczytywać jedynie jako potwierdzające regułę wyprowadzaną z art. 32 ustawy systemowej.

Podleganie obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym przez zmarłego zainteresowanego w spornych okresach z tytułu umów zawartych z odwołującym, jest konsekwencją objęcia go obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym jako osoby uznanej za pracownika (art. 66 ust 1 pkt 1a ustawy w związku z art. 5 pkt 43 ustawy i art. 8 ust 2a ustawy systemowej), a nie jako zleceniobiorcy (art. 66 ust 1 pkt 1e ustawy).

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 lutego 2006 r. (sygn. I UK 227/05, Lex nr 272569), objęcie ubezpieczeniem to przynależność do określonej kategorii podmiotów w razie spełniania ustawowych przesłanek, podleganie natomiast wynika z objęcia ubezpieczeniem i oznacza przyznanie prawa powiązanego z nałożeniem obowiązku. Ponieważ zainteresowani z tytułu spornych umów przynależą do kategorii osób uznanych za pracownika, podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu jak pracownicy, a w konsekwencji płatnikiem tych składek jest pracodawca, a nie zleceniodawca.

Za obciążeniem obowiązkiem rozliczania i poboru składek, łącznie na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, tylko jednego podmiotu – pracodawcy, przemawia również zasada racjonalnego działania ustawodawcy. Przyjęcie odmiennej koncepcji (dwóch płatników składek – odrębnie na ubezpieczenie społeczne oraz na ubezpieczenie zdrowotne), skutkowałoby tym, iż to samo zdarzenie (tytuł prawny skutkujący obowiązkiem ubezpieczenia) pociągałoby „podwójne” obciążenie czasowe i ekonomiczne wywołane koniecznością prowadzenia rozliczenia, dokumentacji rozliczeniowej, poboru – nie tylko dla dwóch podmiotów (pracodawca, zleceniodawca), ale również dla ZUS.

Przypomnieć trzeba, iż zgodnie z przepisem art.81 ust.6 ustawy, podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia, emerytalne, rentowe, chorobowe finansowanych przez ubezpieczonych nie będących płatnikami składek, potrąconych przez płatników ze środków ubezpieczonego, zgodnie z przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych. Obliczenie składki na ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanych wymaga zatem uprzedniego wyliczenia kwoty składek na ubezpieczenie społeczne. Przypomnieć też należy stanowisko wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2007 r., sygn. akt III UZP 4/06 (OSP 4/2008r. poz. 309), zgodnie z którym, co prawda ustawa systemowa rozróżniającą cztery ryzyka ubezpieczeniowe: emerytalne, rentowe, chorobowe oraz wypadkowe nie objęła ubezpieczenia zdrowotnego, to jednak należy przyjąć, że ubezpieczenie to jest też rodzajem ubezpieczenia społecznego, zaś jego odrębność wynika przede wszystkim z faktu odmiennego przedmiotu ochrony oraz odrębności organizacyjnej, ubezpieczenie zdrowotne, jest bowiem realizowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia. Powyższe również przemawia za tym, aby sztucznie nie tworzyć „mnogości” płatników składek w sytuacji, gdy tytułem do ubezpieczeń jest jeden (ten sam) stosunek prawny. Pracownik, zleceniobiorca,

świadczą usługi, w całości finansują składki na swoje ubezpieczenie zdrowotne. W ich interesie i ich obowiązkiem, jest umożliwienie płatnikowi wywiązywanie się z terminowego rozliczania i odprowadzania składek na ubezpieczenie zdrowotne. Stosownie do przepisu art. 193 ustawy, kto nie zgłasza wymaganych przepisami ustawy danych lub zgłasza nieprawdziwe dane mające wpływ na wymiar składek na ubezpieczenie zdrowotne albo udziela w tych sprawach nieprawdziwych wyjaśnień lub odmawia ich udzielenia podlega karze grzywny. W świetle powołanego przepisu, w sytuacji trójkąta umów z jakim mieliśmy do czynienia na gruncie rozpoznawanej sprawy, to obowiązkiem ubezpieczonego, jest udzielenie płatnikowi składek wszelkich niezbędnych danych pozwalających mu terminowo wywiązać się z obowiązków płatniczych wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Na koniec warto zauważyć, że przepis art.8 ust.2a ustawy systemowej, normując konstrukcję uznania za pracownika w celu przeciwdziałania obchodzeniu prawa z pokrzywdzeniem pracowników w zakresie ich przyszłych uprawnień z ubezpieczenia niewątpliwie realizuje zasadę wyrażoną w art.2 Konstytucji RP, zgodnie z którą Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej.

Co do samego sposobu wyliczenia podstawy wymiaru składek w zaskarżonej decyzji Sąd zważył, że organ prawidłowo określił ich wysokość, tj. poprzez zsumowanie wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę i z tytułu umowy zlecenia. Sam sposób obliczenia był zgodny z art.18 ust.1 ustawy systemowej w przypadku składek na ubezpieczenia społeczne, zgodny z art.81 ust.1, 5 i 6 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w przypadku wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne, a w przypadku podstawy wymiaru składek na (...) zgodnie z treścią art.36 ust.1 i 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Dodać należy, że wynagrodzenie było odrębnie wypłacane przez MPK – Ł. z tytułu umowy o pracę i odrębnie przez zainteresowany związek zawodowy z tytułu umowy zlecenia. Wynagrodzenie zmarłego zainteresowanego ze spornych okresów z tytułu wykonania umowy zlecenia było ustalane i wypłacone według stawki godzinowej.

Ponieważ płatnik składek zatrudniał pracowników, do których zadań pracowniczych należał obowiązek wyliczenia wysokości składek i jest w posiadaniu stosownej dokumentacji osobowo-płacowej, przeto w uznaniu Sądu nie zachodzi potrzeba powołania dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu księgowości. Wbrew pogładowi wyrażonemu przez pełnomocnika MPK – Ł. nie zachodzi bowiem w tym wypadku konieczność zasięgnięcia opinii biegłego co do prawidłowości wyliczenia podstawy wymiaru składek, skoro jest to proste zsumowanie wynagrodzenia zainteresowanych ubezpieczonych z tytułu umowy o pracę i z tytułu umowy zlecenia.

Dodać należy, że ZUS ustalając podstawy miesięczne składek na ubezpieczenia i na Fundusz Emerytur Pomostowych oparł się na tylko na drukach zgłoszeniowych i rozliczeniowych składanych przez MPK i przez Związek zawodowy do każdej osoby.

Z tych wszystkich względów, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ §1 k.p.c. oddalił odwołanie.

O kosztach postępowania Sąd orzekł zgodnie z przepisem art.98 § 1 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika organu rentowego Sąd ustalił w oparciu o przepis § 2 ust. 1 i 2 w zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w brzmieniu obowiązującym w dacie uchylecia wyroku Sądu I instancji.